

4 Wymagania edukacyjne

Rozdział zawiera propozycje wymagań edukacyjnych przygotowane przez doświadczonego nauczyciela historii i społeczeństwa. Stanowią one dokładny wykaz wiadomości i umiejętności, jakie uczeń musi opanować po omówieniu poszczególnych działów tematycznych w klasie piątej. Zamieszczono w nim również wybrane metody sprawdzania i oceniania osiągnięć ucznia, które pozwolą efektywnie kierować procesem kształcenia. Sprawdzanie postępów ucznia polega na rozpoznaniu poziomu opanowanych wiadomości i umiejętności oraz na wystawieniu odpowiedniego stopnia szkolnego.

Wymagania edukacyjne (kryteria oceniania) można dostosować do poziomu uczniów w danej klasie.

■ Sprawdzanie osiągnięć ucznia

W zależności od potrzeb rozwijania określonych umiejętności postępy w nauce mogą być sprawdzane w różny sposób.

Obserwacja ucznia się

Jednym ze sposobów sprawdzania osiągnięć jest metoda **obserwacji ucznia się**, służąca wdrażaniu ucznia do pracy na lekcji oraz rozwijaniu zdolności komunikacji i współdziałania. Polega ona na nauczaniu z wykorzystaniem podręcznika, ćwiczeń lub innych środków dydaktycznych. Stosowanie tej metody umożliwia między innymi sprawdzenie, na ile uczeń opanował umiejętności: czytania ze zrozumieniem, wyszukiwania informacji w tekście, interpretacji ilustracji, odczytywania danych z mapy i wyciągania wniosków. Na przykład: uczeń analizuje tekst o polis greckiej, znajdujący się w podręczniku na s. 49–51. Następnie na jego podstawie wykonuje ćwiczenie w Zeszycie ucznia na s. 30.

Praca pisemna

Kształtowanie zdolności udzielania dłuższych i przemyślanych wypowiedzi umożliwia metoda **prac pisemnych**. Wymaga ona zajęcia określonego stanowiska lub wyrażenia opinii na dany temat, na przykład: „Jakie osiągnięcia cywilizacji antycznych są obecne w naszej kulturze?”. Jej celem jest przede wszystkim rozwijanie zdolności analizowania zdobytej wiedzy oraz umiejętność wyrażania własnego zdania.

Odpowiedź ustna

Podnoszenie dyscypliny uczenia się można osiągnąć dzięki **odpowiedzi ustnej**. Jej celem jest przede wszystkim kształtowanie umiejętności: kompleksowego gromadzenia i analizy zdobytej wiedzy oraz formułowania spójnych i logicznych wypowiedzi.

Praktyczna praca sprawdzająca

Mobilizowanie ucznia do aktywnej i efektywnej pracy, kształtowanie i rozwijanie w nim inwencji twórczej oraz pomysłowości i estetycznej wrażliwości uzyskuje się dzięki **praktycznym pracom sprawdzającym**. Polegają one przede wszystkim na samodzielnym wyszukiwaniu wiadomości, na przykład na temat igrzysk olimpijskich czy zabytków naszego kraju. W dalszej kolejności następuje realizacja w postaci opracowania plakatu, portfolio, projektu lub innej techniki aktywizującej.

Pomiar dydaktyczny

Metoda **pomiaru dydaktycznego** umożliwia jednoczesne sprawdzenie osiągnięć wielu uczniów według dających się potwierdzić reguł. Jej cel wychowawczy to przede wszystkim mobilizacja uczniów do myślenia i efektywnego działania. Istotne jest, by zarówno nauczyciel, jak i uczniowie mieli świadomość, co i dlaczego podlega pomiarowi.

■ Ocenianie

Oceniając postępy ucznia, należy brać pod uwagę nie tylko wiedzę i umiejętności, ale również to, czego jeszcze nie udało mu się osiągnąć. Proces oceniania powinien być tak zaplanowany, by dawał każdemu uczniowi pełen obraz jego osiągnięć. Umiejętności i wiedzę ucznia ocenia się według określonych wymagań oraz wkładu pracy. Równie ważna jest

odpowiednia postawa i aktywność na lekcji oraz uczestnictwo w szkolnych i pozaszkolnych konkursach i akademiach historycznych. Istotne jest również branie pod uwagę zaangażowania ucznia w gromadzenie i samodzielne opracowywanie dodatkowych informacji z wykorzystaniem różnych dostępnych źródeł.

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:				
Zanim zaczęła się historia	- pojęcia: <i>prehistoria, praludzie, epoka kamienia</i> - opowiedzieć na podstawie ilustracji, jak wyglądali praludzie	- pojęcia: <i>epoka brązu, epoka żelaza</i> - wymienić cechy wyróżniające człowieka w świecie przyrody	- posługiwać się pojęciami - wymienić zmiany w sposobie życia, które przyniosły epoki żelaza i brązu - podać wynalazki, które wpłynęły na życie ludzi w prehistorii	- omówić wpływ odkryć i wynalazków na zmianę trybu życia - podać co najmniej jedno plemię koczownicze z Azji lub Afryki
Rozdział I: PIERWSZE CYWILIZACJE				
1. Życie w starożytnej Mezopotamii	- pojęcia: <i>Mezopotamia, Eufrat, Tygrys, system nawadniający</i> - przy pomocy nauczyciela i ilustracji w podręczniku opowiedzieć, jak działał system nawadniający	- pojęcia: <i>zikkurat, Babilonia, Sumerowie, kodeks</i> - odpowiedzieć, dlaczego pierwsze cywilizacje powstały nad rzekami - na podstawie ilustracji opisać zikkurat - wymienić osiągnięcia ludów Mezopotamii	- postępować się pojęciami - wyjaśnić wpływ warunków naturalnych i przyrodniczych Mezopotamii na życie ludzi - wskazać na mapie Mezopotamię, Babilonię, Eufrat i Tygrys	- ocenić wpływ pisma i wynalazków na rozwój cywilizacji - odszukać przykłady budowli i sztuki z terenów starożytnej Mezopotamii
2. Starożytny Egipt	- pojęcia: <i>Egipt, Nili, faraon, piramida, kapłani, mumia</i> - z pomocą nauczyciela wymienić zajęcia mieszkańców Egiptu	- pojęcia: <i>władza despotyczna, urzędnicy, kapłani, politeizm</i> - wymienić kilku bogów, w których wierzyli Egipcjanie - przedstawić podział społeczeństwa starożytnego Egiptu	- postępować się pojęciami - wskazać na mapie Egipt i Nili - wyjaśnić, na czym polegał politeizm - wymienić kilka osiągnięć Egipcjan - wyjaśnić związek pomiędzy mumifikowaniem zwłok a wyobrażeniami Egipcjan na temat życia pozagrobowego	- wymienić i opisać kilku bogów egipskich - na przykładzie piramid w Gizie opisać konstrukcję i funkcje piramidy

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:				
3. Starożytni Izraelici	- pojęcia: Żydzi, Palestyna, Biblia, dziesięcioro przykładów - przy pomocy nauczyciela opowiedzieć o religii Żydów	- pojęcia: judaizm, Stary Testament, monoteizm, Arka Przymierza, Jerozolima - postacie: Salomona, Abrahama, Mojżesza - wytłumaczyć, na czym polega różnica między religią monoteistyczną a politeistyczną	- posługiwać się pożądanymi pojęciami - wskazać na mapie Palestynę - scharakteryzować religię Żydów - wymienić najważniejsze wydarzenia z historii Żydów w starożytności	- wyjaśnić pojęcia Tora i synagoga - wytłumaczyć, dlaczego Biblia jest również źródłem historycznym - wymienić przynajmniej jedną księgę Starego Testamentu
4. Pismo – przełomowy wynalazek	- pojęcia: alfabet, pismo - wymienić różne rodzaje pisma	- pojęcia: pismo klinowe, pismo obrazkowe, piktogramy, papirus, hieroglify - wskazać kilka różnic pomiędzy pismem klinowym, obrazkowym i alfabetycznym	- posługiwać się pożądanymi pojęciami - omówić znaczenie pisma - wymienić i porównać różne rodzaje pisma - wskazać kilka współczesnych piktogramów	- omówić rolę, jaką odegrało pismo w rozwoju cywilizacji - wyciągnąć wnioski dotyczące przełomowego znaczenia wynalazku pisma
* Nad Żółtą Rzeką i Indusem	pojęcia: Chiny, Wielki Mur	- pojęcia: Żółta Rzeka, Indus, Mohendżo Daro - wymienić kilka osiągnięć mieszkańców starożytnych Chin	- posługiwać się pożądanymi pojęciami - wyjaśnić rolę wielkich rzek w tworzeniu się cywilizacji	- przygotować informacje na temat znalezisk w Mohendżo Daro - wymienić państwa leżące obecnie nad Indusem
Rozdział II: ŚWIAT STAROŻYTNÝCH GREKÓW				
1. Starożytna Grecja	- pojęcia: Hellada, Hellenowie - wymienić zajęcia starożytnych Greków	- pojęcia: kolonie, handel, flota - na podstawie ilustracji z podręcznika opisać pracę Greków w porcie - wskazać na mapie Grecję	- posługiwać się pożądanymi pojęciami - wskazać na mapie Grecję i niektóre jej kolonie - wyjaśnić, dlaczego Grecy zakładali kolonie	- przedstawić skutki kolonizacji - wymienić najważniejsze miasta starożytnej Grecji

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:				
2. Mity greckie	- pojęcia: <i>mity, Olimp</i> - postacie mityczne: Zeusa, Hery - na podstawie ilustracji z podręcznika wymienić atrybuty przedstawionych tam bogów - opowiedzieć na podstawie ilustracji z podręcznika, jak Grecy wyobrażali sobie bogów	- pojęcia: <i>mitologia, nektar, ambrozja, herosi, wyrocznie</i> - wymienić imiona kilku bogów i dziedziny, którymi się opiekowali	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wyjaśnić, czym są mity - opisać, jaka była rola wierzeń w życiu Greków - podać różnice pomiędzy herosami a bogami	- porównać wierzenia Greków z innymi poznaczonymi już religiami - opowiedzieć, jaką rolę pełniły wyrocznie w życiu Greków - wyjaśnić umowność postaci bogów przybierających cechy ludzkie
3. W greckiej polis	- pojęcia: <i>demokracja, Ateny, Akropol</i> - przy pomocy nauczyciela odpowiedzieć, kto sprawował władzę w Atenach	- pojęcia: <i>polis, obywatel, polityk, agora, zgromadzenie ludowe</i> - postać Peryklesa - wymienić niektóre prawa obywatelskie	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wyjaśnić, czym były polis - wskazać na mapie Ateny - wyjaśnić, na czym polegała demokracja ateńska	- wskazać różnice i podobieństwa między demokracją ateńską a współczesną - ocenić, jakie cechy powinny wyróżniać dobrego polityka i obywatela
4. W greckim teatrze i na stadionie	- pojęcia: <i>teatr, igrzyska sportowe, stadion</i> - na podstawie ilustracji z podręcznika opowiedzieć o teatrze antycznym - przy pomocy nauczyciela opowiedzieć, jak należy współcześnie zachowywać się na stadionie i w teatrze	- pojęcia: <i>dramat, tragedia, komedia, maski, „Iliada”, „Odyseja”, Dionizje, gimnazjon</i> - postać Homera - opowiedzieć, dlaczego Grecy tak chętnie uprawiali sport - podać różnice między komedią i tragedią	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - przedstawić przebieg starożytnych igrzysk olimpijskich - opowiedzieć o teatrze greckim - umieścić datę pierwszych igrzysk na osi czasu	- porównać teatr antyczny i współczesny oraz dawne i obecne igrzyska olimpijskie - ocenić, jakie znaczenie w życiu ludzi mają teatr i sport
* Wojny perskie i czasy Aleksandra Wielkiego	- pojęcia: <i>Persja, Macedonia</i> - postać Aleksandra Wielkiego	- pojęcia: <i>hellenizm, barbarzyńca, Maraton</i> - wymienić bitwy Greków z Persami	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wyjaśnić, na czym polegał hellenizm - wskazać na mapie Persję, Macedonię i Egipt - umieścić daty wojen grecko-perskich i wypraw Aleksandra Wielkiego na osi czasu	- wyjaśnić, jak wybitne jednostki wpływają na losy państw - ocenić postawę Aleksandra Wielkiego wobec podbitych ludów
Wykraczający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę celującą				
- wymienić kilku bohaterów mitów greckich - opowiedzieć ich przygody - scharakteryzować świat pozagrobowy według Greków - podać najważniejsze ośrodki kultu bóstw greckich				
- wymienić inne niż demokracja typy ustroju - próbować scharakteryzować ustrój polityczny Polski				
- opowiedzieć kilka epizodów z „Iliady” i „Odysei” - wymienić po jednym tytule greckiej tragedii i komedii - pokazać na mapie, gdzie odbywały się igrzyska w starożytnej Grecji				
- przedstawić najważniejsze bitwy, jakie stoczył Aleksander Wielki - wyjaśnić, jak rozwinęła się nauka i sztuka po podbojach Aleksandra Wielkiego oraz wymienić najważniejszych artystów i uczonych z tego okresu				

Poziom wymagań					
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą	Wykraczający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę celującą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:					
Rozdział III: W STAROŻYTNYM RZYMIE					
1. Państwo Rzymian	• pojęcia: <i>Italia, łacina</i> • opowiedzieć legendę o powstaniu Rzymu	• pojęcia: <i>republika, konsul, senat</i> • postać Gajusza Juliusza Cezara • powiedzieć, kto sprawował władzę w republice rzymskiej	• pojęcia: <i>dyktator, cesarstwo</i> • posługiwać się poznaczonymi pojęciami • wskazać na mapie Półwysep Apeniński i Rzym • zaznaczyć na osi czasu daty: 753 r. p.n.e., 509/508 r. p.n.e., • opowiedzieć, jak funkcjonowała republika rzymska	• porównać republikę rzymską ze współczesną • wymienić przyczyny upadku republiki rzymskiej	• wyjaśnić pojęcie <i>triumwirat</i> • krótko przedstawić kampanię Juliusza Cezara w Gali • porównać republikę rzymską i cesarstwo oraz spróbować wymienić wady i zalety obu systemów
2. Imperium i jego mieszkańcy	• pojęcia: <i>legion, niewolnictwo, gladiator</i> • opisać na podstawie ilustracji w podręczniku uzbrojenie legionisty	• pojęcia: <i>provincia, imperium, Kartagina</i> • opowiadać, skąd pochodzili niewolnicy i jakie zajęcia wykonywali	• posługiwać się poznaczonymi pojęciami • wskazać na mapie prowincje podbite przez Rzym • wyjaśnić, w jaki sposób powstało Imperium Rzymskie	• wyjaśnić dawne i współczesne znaczenie słowa <i>provincia</i> • opowiedzieć, na czym polegała wymiana kulturalna w Imperium Rzymskim	• opisać walki gladiatorów • scharakteryzować wojsko rzymskie • przedstawić przyczyny powstania Spartakusa • wymienić współczesne państwa europejskie, które leżą na terenie dawnego Imperium Rzymskiego
3. Osiągnięcia Rzymian	• pojęcia: <i>rzymskie drogi, mosty, termy, forum</i> • na podstawie ilustracji w podręczniku opisać Forum Romanum	• pojęcia: <i>akwedukty, amfiteatr, Koloseum, bazylika</i> • opowiedzieć, jak wyglądał amfiteatr i co się w nim odbywało • wymienić osiągnięcia Rzymian	• pojęcia: <i>Panteon, kalendarz juliański, prawo rzymskie</i> • posługiwać się poznaczonymi pojęciami • opisać osiągnięcia Rzymian • omówić rolę prawa w życiu Rzymian • przedstawić wpływ kultury greckiej na kulturę rzymską	• samodzielnie wyszukiwać informacje na temat zabytków starożytnego Rzymu • wyjaśnić znaczenie prawa rzymskiego w starożytności i współcześnie • wyjaśnić sens powiedzenia „wszystkie drogi prowadzą do Rzymu”	• przygotować plan wycieczki po Forum Romanum • wymienić najważniejsze budynki publiczne starożytnego Rzymu • przedstawić osiągnięcia Rzymian w dziedzinie literatury i sztuki

Poziom wymagań					
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą	Wykraczający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę celującą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:					
4. Wierzenia Rzymian. Początki chrześcijaństwa	- pojęcia: <i>bogowie rzymscy (Jowisz, Junona, Westa), chrześcijanie</i> - postacie: Jezusa z Nazaretu i apostoła Piotra	- pojęcia: <i>Nowy Testament, ewangelie, apostołowie, Mesjasz, tolerancja</i> - opisać wierzenia Rzymian - zaznaczyć na osi czasu daty urodzin i śmierci Jezusa oraz edyktu tolerancyjnego w Rzymie	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - na podstawie mapki z podręcznika wskazać: Palestynę, Jerozolimę oraz miejsca, gdzie dotarła religia chrześcijańska - omówić, kto i dlaczego chętnie przyjmował wiarę w Chrystusa w początkach istnienia chrześcijaństwa - wyjaśnić przyczyny przesładowań chrześcijan	- wyjaśnić, czym chrześcijaństwo różni się od politeistycznych wierzeń Rzymian i religii Żydów - scharakteryzować wpływy, jakim podlegały wierzenia Rzymian	- przedstawić nowych bogów, którzy pojawili się w pantheonie rzymskim po podbojach - opowiedzieć o działalności Pawła z Tarsu i apostoła Piotra w Rzymie - opisać, z jakich ksiąg składa się Nowy Testament i wymienić czterech ewangelistów
5. Podział imperium i upadek cesarstwa zachodniego	- pojęcia: <i>wędrówka ludów, wandalizm</i> - na podstawie ilustracji opowiedzieć o zniszczeniu Rzymu przez Wandalów	- pojęcia: <i>Hunowie, Wandalowie, Goci, podział imperium na wschodnie i zachodnie</i> - wskazać na mapie cesarstwo wschodnie i zachodnie oraz ich stolice - wymienić nazwy plemion najedzających na Rzym w IV i V w.	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wskazać na mapie tereny, skąd przybyły plemiona barbarzyńców - wyjaśnić przyjęte znaczenie daty 476 r. - wymienić przyczyny upadku państwa Rzymian - zaznaczyć na osi czasu daty: podziału cesarstwa na wschodnie i zachodnie oraz datę upadku cesarstwa zachodniego	- wyjaśnić, kto i dlaczego podzielił cesarstwo rzymskie - wyjaśnić i omówić przyczyny upadku Rzymu	- wymienić co najmniej dwóch cesarzy rzymskich panujących w III i IV wieku n.e. - przedstawić wojny z plemionami Hunów i Wandalów
* Dziedzictwo Greków i Rzymian	- pojęcie <i>język grecki</i> - na podstawie ilustracji z podręcznika wymienić cechy charakterystyczne budowli wzorowanych na antycznych	- pojęcia: <i>epoka antyczna, języki romańskie</i> - wymienić języki należące do grupy języków romańskich	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - podać przykłady wpływu antyku na współczesną architekturę i sztukę - wyjaśnić pochodzenie słowa <i>alfabet</i>	- ocenić wkład starożytności w kulturę współczesnej Europy - wyszukać samodzielnie zabytki, rzeźby, obrazy itp., wzorowane na sztuce antycznej	wymienić co najmniej jedną sztukę greckiego lub rzymskiego dramatopisarza graną obecnie w teatrach

Poziom wymagań					
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą	Wykraczający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę celującą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:					
Rozdział IV: POCZĄTEK ŚREDNIOWIECZA					
1. Cesarstwo bizantyńskie	- pojęcia: <i>Bizancjum, Konstantynopol, prawo-sławie</i> - postać Justyniana I Wielkiego - przy pomocy nauczyciela wyjaśnić, co to jest prawo-sławie	- pojęcia: <i>patriarcha, ikona, mozaika, Hagia Sophia, cerkiew</i> - podać kilka przykładów osiągnięć Bizantyńczyków - wymienić zmiany, jakie wprowadził Justynian I Wielki w cesarstwie - wskazać na mapie oraz określić położenie cesarstwa bizantyńskiego i Konstantynopola	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wyjaśnić, jaki wpływ na wzrost znaczenia Konstantynopola miało jego położenie - zaznaczyć na osi czasu daty podziału chrześcijaństwa (1054 r.) oraz upadku Bizancjum (1453 r.)	- wskazać różnice pomiędzy katolicyzmem i prawosławiem - wymienić skutki podziału chrześcijaństwa	- przedstawić, jakie państwa leżą obecnie na terenie dawnego cesarstwa bizantyńskiego - wymienić cechy świątyni bizantyńskiej - wyjaśnić nazwę <i>Konstantynopol</i>
2. Arabowie	- pojęcia: <i>Arabowie, islam, muzułmanie</i> - postać Mahometa - opowiedzieć na podstawie ilustracji z podręcznika, jak wyglądała karawana kupiecka	- pojęcia: <i>Koran, meczet, Mekka, Allah</i> - wymienić główne założenia islamu - podać kilka osiągnięć Arabów - podać na podstawie podręcznika najbardziej charakterystyczne cechy sztuki arabskiej	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - wskazać na mapie Półwysp Arabski i Mekkę - zaznaczyć na osi czasu 622 r. - wyjaśnić, czym dla wyznawców islamu jest data 622 r. - wyjaśnić, w jaki sposób Arabowie odnosili się do podbitej ludności	- porównać islam z innymi poznaczonymi religiami - zaprojektować wzór arabski - wymienić kilka współczesnych państw, w których religią dominującą jest islam	- wymienić kilka faktów z życia Mahometa - wyjaśnić, czym jest Koran i z ilu części się składa - przygotować krótką notatkę o Grenadzie
3. Państwo Franków	- pojęcie <i>Frankowie</i> - postać Karola Wielkiego	- pojęcia: <i>cesarstwo, traktat w Verdun, dynastia Karolingów</i> - postać Chlodwiga - na podstawie ilustracji z podręcznika opowiedzieć, dlaczego Karola nazywano „Wielkim”	- posługiwać się poznaczonymi pojęciami - zaznaczyć na osi czasu daty: 800 r. i 843 r. - wskazać na mapie państwo Karola Wielkiego oraz terytoria wydzielone na mocy traktatu w Verdun - wyjaśnić, jakie zmiany w swoim państwie wprowadził Karol Wielki	- wyjaśnić rolę majordomów na dworze Merowingów - scharakteryzować sposób organizacji państwa Franków	- opowiedzieć o wojnach Karola Młota z Arabami - wymienić kilka miast, w których Karol Wielki założył szkoły, kościoły i klasztory

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:				
4. Wikingowie	- pojęcia: <i>wikingowie, Skandynawia, drakkar</i> - przy pomocy ilustracji z podręcznika opisać łódź wikingów	- pojęcia: <i>sagi, Odyn, runy</i> - odpowiedzieć, dlaczego wikingowie podejmowali się niebezpiecznych wypraw - opowiedzieć o warunkach naturalnych Skandynawii	- posługiwać się pojętami - wskazać na mapie kraje skandynawskie oraz miejsca, do których dopłynęli wikingowie - wymienić współczesne państwa skandynawskie	- wyjaśnić, co ułatwiło wikingom żeglugę - opisać życie i wierzenia Skandynawów - wyjaśnić, dlaczego władcy wikingów zdecydowali się przyjąć chrześcijaństwo
* Pielgrzymki i wyprawy krzyżowe	- pojęcia: <i>wyprawy krzyżowe, zakony rycerskie, Palestyna</i> - przy pomocy nauczyciela wyjaśnić, jaką rolę pełniły zakony rycerskie w Ziemi Świętej	- pojęcia: <i>krucjata, Ziemia Święta</i> - wymienić przyczyny krucjat	- posługiwać się pojętami - wskazać na mapie Palestynę i inne miejsca wypraw krzyżowych	- scharakteryzować najważniejszych bogów skandynawskich - wymienić miejsca kultu w Skandynawii - wymienić jedno miasto założone podczas wypraw wikingów - scharakteryzować zakony: Krzyżaków, joannitów i templariuszy - wymienić co najmniej dwa miasta w Ziemi Świętej należące do Królestwa Jerozolimskiego
Rozdział V: POLSKA ZA PIERWSZYCH PIASTÓW				
1. Jak powstało państwo polskie?	- pojęcia: <i>plemiona polskie, chrzest Polski, Gniezno</i> - postacie: Mieszka I i Dobrawy - na podstawie podręcznika opisać wygląd grodu z przełomu X i XI wieku	- pojęcia: <i>gród, dynastia Piastów</i> - wymienić plemiona, które dały początek państwu polskiemu - zapamiętać i zaznaczyć na osi czasu datę 966 r. - opowiedzieć, jak dawniej odbywał się chrzest	- posługiwać się pojętami - wskazać na mapie siedziby plemion polskich - opowiedzieć, jak powstało państwo polskie - wyjaśnić, jaką rolę spełniali duchowni w państwie Mieszka I	- przedstawić cechy religii słowiańskich - wymienić dwa miasta, które istniały w Polsce w X i XI wieku
2. Panowanie Bolesława Chrobrego	- pojęcia: <i>Prusowie, zjazd gnieźnieński, koronacja</i> - postacie: Bolesława Chrobrego, Ottona III, biskupa Wojciecha	- pojęcie <i>arcybiskupstwo</i> - przedstawić rolę misji biskupa Wojciecha w Prusach - opowiedzieć o zjeździe w Gnieźnie	wyjaśnić znaczenie męczeńskiej śmierci biskupa Wojciecha dla ustanowienia arcybiskupstwa w Gnieźnie	przedstawić życie świętego Wojciecha

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
	Uczeń zna, rozumie, potrafi:			
3. Bolesław Krzywousty i jego testament	- pojęcia: <i>testament Bolesława Krzywoustego, rozbięcie dzielnicowe</i> - postać Bolesława Krzywoustego	- pojęcia: <i>dzielnica senioralna, senior</i> - wymienić osiągnięcia Bolesława Krzywoustego - opowiedzieć, dlaczego Bolesław podzielił Polskę	- zaznaczyć na osi czasu daty: 1000 r. i 1025 r. - wymienić postanowienia zjazdu w Gnieźnie - omówić, jak wyobrażał sobie Europę Otton III - posługiwać się pojęciami - wskazać na mapie granice Polski w XII wieku - zaznaczyć na osi czasu datę 1138 r. - wyjaśnić, na jakich zasadach Bolesław Krzywousty podzielił Polskę - wymienić skutki rozbięcia dzielnicowego	- uzasadnić, że zjazd gnieźnieński i koronacja Bolesława Chrobrego miały duże znaczenie dla losów Polski - ocenić znaczenie zjazdu w Gnieźnie dla usamodzielnienia się Kościoła w Polsce - dokonać oceny rozbięcia dzielnicowego - wymienić co najmniej dwóch synów Bolesława Krzywoustego - opowiedzieć o wojnach prowadzonych przez Bolesława Krzywoustego
4. W państwie krzyżackim	- pojęcia: <i>wielki mistrz, zakon krzyżacki, zakony rycerskie, Prusowie</i> - postać Konrada Mazowieckiego - na podstawie ilustracji opisać zamek krzyżacki	- pojęcie <i>Pomorza Gdańskiego</i> - odpowiedzieć, dlaczego Konrad Mazowiecki sprawdził Krzyżaków do Polski	- posługiwać się pojęciami - wskazać na mapie ziemię chełmińską, państwo krzyżackie, Pomorze Gdańskie i Malbork - zaznaczyć na osi czasu daty: 1226 r. i 1308 r. - wskazać pozytywne i negatywne skutki wprowadzenia Krzyżaków do Polski - opowiedzieć, jak zorganizowane było państwo krzyżackie	- ocenić działalność Krzyżaków i ich politykę na podbitych terenach - ocenić, jak decyzja Konrada Mazowieckiego wpłynęła na dalsze losy Polski - wyjaśnić, jakie znaczenie dla Polski miała utrata Pomorza Gdańskiego - opowiedzieć o budowie i roli Malborka w państwie krzyżackim - wymienić kolejne etapy ekspansji zakonu krzyżackiego na ziemiach polskich

Poziom wymagań				
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:				
5. W średniowiecznej Europie	- pojęcia: <i>papież, cesarz</i> - wymienić poszczególne elementy drabiny feudalnej na podstawie ilustracji w podręczniku	- pojęcia: <i>feudalizm, stan, rycerstwo, mieszczaństwo, chłopstwo, duchowieństwo, cech, uniwersytet</i> - wymienić istniejące w średniowieczu stany - opowiedzieć o średnio-wiecznym mieście i jego mieszkańcach	- posługiwać się pojętami - wskazać różnice pomiędzy poszczególnymi stanami - wyjaśnić, jaką rolę pełnił Kościół katolicki w średnio-wiecznej Europie	- przedstawić cechy społeczeństwa średniowiecza na przykładzie Niemiec - opowiedzieć o wybranym średniowiecznym mieście – polskim lub europejskim - wymienić trzy europejskie uniwersytety, które powstały w średniowieczu
* Najazdy Mongolów	- pojęcia: <i>Mongolowie, Tatarzy, bitwa pod Legnicą</i> - postać Henryka Pobożnego	na podstawie ilustracji opowiedzieć o bitwie pod Legnicą	- posługiwać się pojętami - zaznaczyć na osi czasu datę 1241 r. - wyjaśnić pochodzenie legendy o Lajkoniku	opowiedzieć o najazdach Mongołów na Polskę
Rozdział VI: ZJEDNOCZONA POLSKA				
1. Pod rządami ostatnich Piastów	- pojęcie <i>Akademii Krakowska</i> - postacie: <i>Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego</i> - opisać pracę górników w kopalni soli na podstawie ilustracji	- pojęcia: <i>spisanie prawa, Kujawy, Wielkopolska, Małopolska</i> - odpowiedzieć, dlaczego króla Kazimierza nazwano Wielkim - wymienić reformy Kazimierza Wielkiego - opowiedzieć, jak handlowano w Krakowie w czasach Kazimierza Wielkiego	- posługiwać się pojętami - wskazać na mapie teren państwa polskiego w XIV w. - zaznaczyć na osi czasu daty: 1320 r. i 1364 r. - wyjaśnić sens powiedzenia, że król Kazimierz „zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną”	- opowiedzieć o bitwie pod Płowcami - wymienić kilka zamków, które powstały w Polsce za czasów Kazimierza Wielkiego
2. Polska w unii z Litwą	- pojęcie <i>unia</i> - postacie: <i>Jadwigi, Władysława Jagiełły</i>	- pojęcia: <i>Litwa, Jagiellonowie</i> - przedstawić na podstawie podręcznika pokrewieństwo Piastów i Andegawenów - wymienić warunki unii w Krewie	- wymienić czynniki, które pomogły zjednoczyć państwo polskie - wyjaśnić, jaką rolę w zjednoczeniu ziem polskich odegrał Władysław Łokietek - ocenić politykę wewnętrzną i zagraniczną Kazimierza Wielkiego	wymienić typy unii, jakie mogły zawierać państwa między sobą oraz podać typ unii, jaka została zawarta w Krewie

Poziom wymagań					
Temat lekcji	Konieczny spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dopuszczającą	Podstawowy spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dostateczną	Rozszerzający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę dobrą	Dopełniający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę bardzo dobrą	Wykraczający spełnienie wymagań pozwała wystawić ocenę celującą
Uczeń zna, rozumie, potrafi:					
3. Wojny polsko-krzyżackie w XV wieku	- pojęcie <i>bitwa pod Grunwaldem</i> - postacie: Ulricha von Jungingena, Witolda, Kazimierza Jagiellończyka - opisać rycerza polskiego i krzyżackiego na podstawie ilustracji w podręczniku	- pojęcia: <i>Żmudz, wojna trzy-nastoletnia, Prusy Zakonne, Prusy Królewskie</i> - wymienić przyczyny wojen z Krzyżakami - opowiedzieć o bitwie pod Grunwaldem	- posługiwać się pojętami - wskazać na mapie Grunwald, Żmudz, Prusy Królewskie i Prusy Zakonne - zaznaczyć na osi czasu daty 1410 r., 1454 r. i 1466 r. - wymienić postanowienia I i II pokoju toruńskiego	- wskazać na mapie zmiany po II pokoju toruńskim - omówić skutki wojen z Krzyżakami - ocenić, czy wielkie zwycięstwa wojenne zawsze przynoszą duże korzyści - uzasadnić znaczenie ponownego przyłączenia do Polski Pomorza Gdańskiego	- wymienić jedną chorągiew grunwaldzką ze strony polskiej i jedną ze strony krzyżackiej - podać postanowienia traktatów pokojowych zawartych z Krzyżakami po bitwie grunwaldzkiej i wojnie trzynastoletniej
4. Zamki i kościoły	- pojęcia: <i>zamek, witraże, katedra</i> - opisać na podstawie ilustracji w podręczniku budowle w stylu romańskim i gotyckim	- pojęcia: <i>styl romański, styl gotycki, sklepienie, przypory, tryptyk</i> - wskazać na podstawie ilustracji podobieństwa i różnice pomiędzy pojętami średniowiecznymi budowlami obronnymi	- posługiwać się pojętami - podać cechy stylów: romańskiego i gotyckiego oraz porównać je ze sobą - wyjaśnić, dlaczego średniowieczni rycerze budowali zamki	- wyjaśnić, jaką rolę w średniowieczu odgrywały obrazy i rzeźby o treści religijnej - przygotować i przedstawić informacje na temat zabytków romańskich i gotyckich w swojej miejscowości i regionie	- podać dwa miasta w Polsce i dwa w Europie, w których znajdują się gotyckie katedry - wymienić co najmniej jedno polskie miasto, w którym znajduje się zamek krzyżacki (oprócz Malborka)
* Średniowieczne księgi	- pojęcia: <i>papier, druk, pergamin</i> - opowiedzieć na podstawie ilustracji, jak powstawała średniowieczna księga	- pojęcia: <i>skryptorium, inkaust, kopista, kronika, rocznik, psalterz</i> - opowiedzieć, jak dzisiaj korzysta się z biblioteki	- posługiwać się pojętami - wyjaśnić, czym dla historyka są kroniki i roczniki - opisać, jak funkcjonowała biblioteka klasztorna	- porównać sposób powstawania ksiąg dawniej i dziś - wyjaśnić rolę klasztorów w tworzeniu bibliotek i przepisywaniu ksiąg - postać Galla Anonima	opisać na przykładzie miniatur z „Codex Manesse” charakterystyczne cechy ksiąg średniowiecznych

Wymagania edukacyjne opracowała mgr Teresa Kowdlewska – doradca metodyczny historii i WOS-u.